

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Wyższa Szkoła Humanitas (Poland)
Wyższa Szkoła Biznesu National-Louis University (Poland)
University of Manitoba (Canada)
University of Dschang (Cameroon)
Ukrainian Free University of Munich (Germany)
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Бердянський державний педагогічний університет

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ
СУСПІЛЬСТВА:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ, КОРЕКЦІЙНО-
РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ І МЕДИЧНИЙ АСПЕКТИ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

з міжнародною участю

24 травня 2024 року

Полтава
ПРИНТМАКС
2024

ЗМІСТ

<i>Баранець Інна, Мішутіна Юлія</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З РАС.....	6
<i>Бондаренко Юлія</i> ТРУДНОЩІ МАТЕМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	10
<i>Галацян Галина</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ МЕТОДАМИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ.....	14
<i>Губарь Ольга</i> ТЕАССН - СТРУКТУРУВАННЯ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ, АДАПТАЦІЯ ПРОСТОРУ ПРИ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ.....	19
<i>Дрозд Лариса</i> МОДЕЛІ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ.....	22
<i>Завітренко Долорес, Березенко Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ПОДОЛАННЯ СТРЕСІВ У ДІТЕЙ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	26
<i>Звєкова Вікторія, Єніна Ганна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ООП.....	30
<i>Звєкова Світлана</i> ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ.....	32
<i>Каплієнко Анастасія</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	36
<i>Кліментовський Станіслав</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПІДГРУННТЯ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	39

<i>Коваленко Віктор</i> ПОДОЛАННЯ АЛАЛІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	43
<i>Конопляста Світлана, Синиця Аліна</i> ЗМІСТ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ РАННЬОГО ВІКУ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ.....	45
<i>Курєдова Віра, Сокологорська-Никіна Юлія</i> СТОМАТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В СПРИЙНЯТТІ ГЛУХИХ ДІТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕСТУ КОЛЬОРОВИХ ВІДНОСИН.....	50
<i>Огороднійчук Зоя, Каширіна Альона</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ, ПЕРЕМІЩЕНИХ З ТЕРИТОРІЙ, ДЕ ВІДБУВАЮТЬСЯ БОЙОВІ ДІЇ.....	53
<i>Олефір Ольга, Чередніченко Наталія</i> ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЬМА У ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	56
<i>Омельченко Ірина, Кобильченко Вадим</i> НОВІТНІ МЕТОДОЛОГЕМИ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	60
<i>Пахомова Наталія, Шеремет Марія</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ІЗ ДЦП.....	66
<i>Пахомова Наталія, Грабик Вікторія</i> ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПІДЛІТКІВ З ООП.....	70
<i>Пахомова Наталія, Демідова Наталія</i> ПОТЕНЦІАЛ БІБЛІОТЕРАПІЇ У ПРОЦЕСІ ПОДОЛАННЯ ТЕМПО-РИТМІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	73
<i>Петрушов Андрій</i> ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО- ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ДІАГНОСТИКИ РОЗЛАДІВ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ.....	76
<i>Сидоренко Олена</i> ВИКОРИСТАННЯ ЛЯЛЬКОТЕРАПІЇ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ ПОВЕДІНКОВОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ДЦП.....	80

<i>Смоляк Володимир, Турубарова Анастасія, Кіріллова Анна</i> ОСОБЛИВОСТІ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОБСТЕЖЕННЯ ВИЩИХ ПСИХІЧНИХ ФУНКЦІЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	83
<i>Старинська Олена</i> ЗВ'ЯЗОК МІЖ СОЦІАЛЬНИМ ІНТЕЛЕКТОМ І АКАДЕМІЧНОЮ УСПІШНІСТЮ УКРАЇНСЬКИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	88
<i>Чопік Олена</i> ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	91
<i>Штена Людмила</i> МАСАЖНІ ТЕХНІКИ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ М'ЯЗОВОГО НАПРУЖЕННЯ В АРТИКУЛЯЦІЙНОМУ АПАРАТІ.....	94
<i>Яковлева Світлана</i> КОРЕКЦІЙНА РОБОТА, СПРЯМОВАНА НА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТОМ.....	98
<i>Dariusz Woźniak, Anna Zdanowicz-Palka, Rukolianska Viktoriia, Yuliia Vasylieva, Denys Oliinyk</i> USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN THE TRAINING OF STUDENTS MAJORING IN SPECIALTY «MANAGEMENT».....	102
<i>Walery Okulicz-Kozaryn, Yuliia Vasylieva, Rukolianska Viktoriia, Denys Oliinyk</i> ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATION TO SUPPORT STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS.....	104
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	108

Смоляк Володимир, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Турубарова Анастасія, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Кіріллова Анна, викладач кафедри спеціальної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

ОСОБЛИВОСТІ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОБСТЕЖЕННЯ ВИЩИХ ПСИХІЧНИХ ФУНКЦІЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття присвячена аналізу особливостей нейропсихологічного підходу до обстеження вищих психічних функцій у дітей дошкільного віку. Розглянуто підхід до організації діагностики та методи оцінки результатів виконання різних нейропсихологічних завдань дитиною. В статті зазначено, що на основі нейропсихологічної діагностики робиться висновок про порушення певного нейропсихологічного фактору та визначається на цій основі нейросиндром.

Ключові слова: діти дошкільного віку, вищі психічні функції, нейропсихологічні фактори, нейросиндром.

The article analyzes peculiarities of the neuropsychological approach to examining higher mental functions in preschool children. It looks into the approach to organizing diagnostics and methods to evaluate the results of various neuropsychological tasks performed by a child. The article notes that conclusions regarding impairment of certain neuropsychological factors are drawn based on neuropsychological diagnostics, and a neurosyndrome is determined on this basis.

Keywords: preschool children, higher mental functions, neuropsychological factors, neurosyndrome.

Постановка проблеми. Для визначення оптимальних шляхів навчання, виховання та розвитку дітей з психофізичними особливостями необхідне чітке розуміння індивідуальної структури порушення, що передбачає отримання відомостей про наявні особливості/відхилення в системі вищих психічних функцій (ВПФ), їх сильні та дефіцитарні ланки. Особливого значення цей процес набуває в старшому дошкільному віці, коли закладаються передумови успішності дитини для

майбутнього шкільного навчання. У цьому випадку нейропсихолог виступає спеціалістом, який корегує порушені/нерозвинені функції, розвиває довільність уваги та саморегуляцію дитини. А результатом його діяльності є нормалізація діяльності ВПФ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теоретичних та методичних працях українських вчених, які присвячені питанням корекції ВПФ дітей різних категорій та вікових груп, знаходять відображення чимало аспектів цієї багатогранної проблеми, вирішення яких дало змогу більш диференційовано підійти до вивчення особливостей розвитку психічних процесів дітей з ознаками дизонтогенезу, до виявлення їхніх потенційних можливостей, побудови індивідуалізованих систем корекційної роботи (І. Єременко, О. Ільїна, С. Максименко, В. Синьов, Є. Соботович, Н. Стадненко, О. Хохліна, А. Шевцов та ін.). Наразі все більше популярності набирає нейросихологічний підхід до діагностики та корекції ознак несформованості/дефіцитарності/ураження структур мозку, які відповідають за становлення ВПФ у дітей та дорослих. Представниками даного підходу в Україні є В. Вербенко, Л. Вознюк, М. Гуменюк, Н. Дубашидзе, В. Князев, К. Мілютіна, С. Полещук, М. Родненко, Н. Рубель, В. Тарасун, О. Чабан, О. Яцків та ін.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу наукової літератури виділити особливості нейропсихологічного підходу до обстеження вищих психічних функцій у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Нейропсихологічна діагностика та корекція дитячого віку має свою специфіку, яка обумовлюється тим, що в цей віковий період ще триває процес дозрівання нервової системи. Нерівномірність розвитку окремих структурно-функціональних компонентів ВПФ дітей може бути як прояв гетерохронії в ході нормотипового онтогенезу, так і виступати наслідком порушень органічного/функціонального генезу. У випадку нормотипового розвитку функціональні системи будуються таким чином, щоб різні слабкі ланки були компенсовані. Проте несприятливі соціальні умови можуть спричинити утруднення даного процесу та посилити відставання розвитку дитини. За наявності ж психофізичних особливостей у дитини порушення структури ВПФ може досягти значного ступеня вираженості і бути вагомою перешкодою на шляху формування навчальної діяльності [4].

Нейропсихологічне дослідження – це набір спеціальних проб, направлених на діагностику психічних процесів з подальшим аналізом отриманих даних, яке вирішує ряд завдань:

- описує індивідуальні особливості рівня сформованості психічних функцій в нормі і при атипіях психічного функціонування;
- визначає дефіцитарний (несформований) функціональний блок мозку (з огляду «лурієвського» підходу), первинне порушення та його системний вплив на інші психічні функції, складові зони ризику їх випадіння (недорозвинення);
- забезпечує ранню диференційну діагностику ряду порушень діяльності центральної нервової системи, диференціацію органічних і психогенних порушень психічного функціонування;
- визначає топічний діагноз органічного ураження або дефіцитарності (недорозвинення, атипії) мозкових структур;

– визначає причини і забезпечує профілактику різних форм аномального психічного функціонування [1].

Крім того, В. Князев, К. Мілютіна, Н. Дубашидзе, Н. Рубель визначають, що ще одним завданням нейропсихологічного дослідження є написання психологічного висновку; направлення дитини на допоміжні обстеження для більш чіткої визначеності проблематики, прогноз та побудова індивідуальної програми розвитку; оцінка ефективності технологій педагогічного та психологічного впливу [3, с. 7].

До вищих психічних функцій в рамках нейропсихологічного підходу відносять: праксис, гнозис, мислення, увагу, мовлення, пам'ять, письмо, читання та рахунок. ВПФ є складними системами, які характеризуються певними якостями: формуються прижиттєво та соціально зумовлені, опосередковані, довільні та динамічні.

Організуюючи нейропсихологічну діагностику спеціаліст може зробити висновок про відповідний рівень сформованості структур того чи іншого функціонального блоку мозку. Переважно проби пропонуються лише для II та III блоку, адже функціональні невідповідності I блоку можна виявити методом спостереження за виконанням нейропсихологічних проб. Розглянемо більш детально підхід до організації діагностики та методи оцінки результатів виконання різних завдань. Дослідження починається з аналізу скарг батьків/представників дитини/педагогів та переформулювання їх в запит. Далі відбувається збір анамнезу та проведення власне діагностичного дослідження (за необхідності дитина направляється до спеціалістів медичного напрямку для отримання додаткової інформації). Діагностика може відбуватися в різних формах (табл. 1).

Таблиця 1

Форми нейропсихологічного обстеження [2, с. 22]

ФОРМА	ХАРАКТЕРИСТИКА
Експрес-діагностика	короткотривале обстеження, яке потребує значної гнучкості спеціаліста в процесі добору діагностичних проб. Такий вид обстеження зручний в рамках роботи в закладі освіти та при проведенні однієї зустрічі з дитиною
Повне клінічне обстеження	тривала діагностика з застосуванням великої кількості проб та методів. Такий формат передбачає організацію декількох зустрічей з дитиною. Окремі тестові методики в цьому випадку можуть пропонуватися декілька разів для більш точної кваліфікації порушення. Переважно на основі даного дослідження складається програма корекційно-розвиткових заходів
Діагностика на основі спостереження	обстеження, яке передбачає процес спостереження за дитиною в процесі її знаходження в кабінеті спеціаліста, на уроках, під час гри. Такий вид обстеження може чудово доповнити інформацію, яка була отримана під час проведення тестових проб або в тому випадку, коли виконання тестових проб є неможливим
Лонгітюдний метод	передбачає проведення діагностики через певний проміжок часу. Переважно даний метод застосовують після проходження курсу лікування чи корекційної програми

При пред'явленні будь-яких діагностичних проб спеціаліст повинен використовувати додатковий метод – спостереження, під час якого він може помітити

ряд особливостей, які допоможуть в подальшому визначити нейропсихологічний статус дитини. Традиційно в лурієвському підході основний акцент в процесі обстеження робиться на якісній оцінці особливостей виконання діагностичних проб. Даний підхід необхідний для концентрації безпосередньо на самій дитині, особливостях симптоматики, яка виявляється в процесі виявлення тих ланок в структурі ВПФ, слабкість яких і призводить до появи певних симптомів. І при діагностиці спеціаліст повинен не лише констатувати факт зниження рівня сформованості певної функції, а й повинна бути наявна якісна (структурна) оцінка та аналіз симптомів, які спостерігаються.

Нейропсихологічний аналіз полягає в дослідженні нейросиндромів – закономірних поєднань розладів різних психічних функцій при пошкодженні зон кори головного мозку. В. Князевим, на основі наукової літератури, були виділені такі нейропсихологічні синдроми: функціональна несформованість лобних відділів кори; ураження лобної долі; ураження задніх відділів лобної кори; ураження потиличної долі; функціональна несформованість лівої скроневої долі; ураження скроневої долі; ураження потиличної долі; функціональна несформованість міжпівкульної взаємодії транскортикального рівня; ураження мозолистого тіла; функціональна несформованість правої півкулі; ураження таламічної області; ураження гіпоталамічної області; ураження внутрішньої капсули; ураження стріатума (шкарлупа та хвостате ядро); ураження палідума (бліда куля, чорна субстанція); функціональна дефіцитарність базальних ядер мозку; ураження середнього мозку; ураження варолієвого мосту; ураження стовбуру мозку; ураження ретикулярної формації стовбуру; функціональна дефіцитарність стовбурних утворень мозку (дисгенетичний синдром); ураження півкуль мозочку; ураження хробака мозочку; метасиндром відхилення розвитку слухомовленнєвої сфери; метасиндром відхилення розвитку зорово-перцептивної сили [2, с. 234–238].

Спеціаліст ще аналізує факт порушення нейропсихологічного фактору (принципу фізіологічної діяльності окремої мозкової структури) [3, с. 59]. Перелік основних нейропсихологічних факторів наведено в табл. 2 (за Є. Хомською).

Таблиця 2

Нейропсихологічні фактори [3, с. 59–61]

ФАКТОР	ФУНКЦІЯ
Модально-специфічні фактори	
Слуховий	Розрізнення немовленнєвих шумів, мовленнєвих звуків
Зоровий	Сприймання зорової інформації та подальше її розрізнення
Кінестетичний	Розрізнення інформації від рецепторів в м'язах, сухожиллях, суглобах, а також від поверхневих рецепторів шкіри. Участь у формуванні уявлень про тіло та його функції
Руховий	Реалізація рухів та їх послідовностей
Просторовий	Сприйняття просторових параметрів, формування квазіпросторових та просторових уявлень

Модально-неспецифічні фактори	
Рухливості психічних процесів	Рухливість психічних процесів, здатність перемикатися з одного на інший вид діяльності
Активації психічних процесів	Регуляція на рівні базових потреб, забезпечення енергетичного рівня організму
Фактори, які пов'язані з роботою асоціативних відділів кори мозку	
Прогнозування та контролю різних видів діяльності	Планування діяльності та її контроль
Симультанної організації діяльності	Відповідає за квазіпросторову обробку інформації та формування образу результатів діяльності
Абстрактна/наочно-образна обробка інформації	Абстрактність опосередкована мовою (ліва півкуля) Наочно-образна обробка виражається в сприйнятті цілісного образу (права півкуля)
Сукцесивної/симультанної організації психічних функцій	Сукцесивність пов'язана з роботою лівої півкулі (послідовні процеси) Симультанність пов'язана з роботою правої півкулі (цілісний гештальт)
Довільності регуляції	За довільність відповідає ліва півкуля, недовільність – права
Усвідомленості психічних функцій та станів	Усвідомлення пов'язане з лівою півкулею, неусвідомлення – з правою
Фактори міжпівкульної взаємодії	
– міжпівкульний обмін інформацією – послідовність та одночасність протікання пізнавальних процесів	
Фактори, які пов'язані з роботою підкіркових структур	
– процес активації – процеси латералізації – міжпівкульна взаємодія	
Загальнономозкові фактори	
– біологічні процеси організму – інтегративна робота мозку	

Проте це не вичерпний перелік нейрофакторів, адже деякі науковці визначають, що в ході діагностики необхідно враховувати стан фактору об'єму уваги, семантичний фактор, фактор предметних образів-уявлень та ін. Також спеціаліст повинен враховувати особливості процесу виконання завдань, стратегію виконання при розв'язанні тестових проб, зацікавленість в результаті, рівень працездатності, тип допомоги та її об'єм.

Всі визначені вище аспекти підлягають бальній оцінці. На наш погляд доцільніше використовувати парні шкали бальної оцінки, які в своїх роботах, на базі аналізу літературних джерел, представив В. Князєв [2]. Таким чином, після проведення корекційно-розвиткових заходів можна більш ґрунтовно та чітко оцінювати результати програми нейрокорекції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз наукової літератури дозволив констатувати, що формами нейропсихологічного обстеження вищих психічних функцій дітей є: експрес-діагностика, повне клінічне обстеження,

діагностика на основі спостереження, лонгітюдний метод. На основі нейропсихологічної діагностики робиться висновок про порушення певного нейропсихологічного фактору та визначається на цій основі нейросиндром. Нейропсихологічний аналіз полягає в дослідженні нейросиндромів – закономірних поєднань розладів різних психічних функцій при пошкодженні зон кори головного мозку.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у експериментальному визначення нейропсихологічного статусу дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ільїна Н. В. Використання нейропсихологічних методів в діагностиці мінімальних проявів дизартрії. *Спеціальна освіта : стан та перспективи: матеріали Всеукр. (заочної) наук.-практ. конф. присвяч. 5-річчю кафедри корект. освіти та спец. психол.* 2017. С. 282–285.

2. Князев В. М. Нейропсихологическая диагностика: практическое пособие по проведению обследования детей дошкольного и младшего школьного возраста. Киев, 2022. 256 с.

3. Князев В., Мілютіна К., Дубашидзе Н., Рубель Н. Робоча книга корекційного психолога. Київ, 2019. 308 с.

4. Baron I. S. Neuropsychological evaluation of the child. New York, 2004. 429 p.

УДК 37.03

Старинська Олена,

кандидат психологічних наук, доцент,
Бердянський державний педагогічний
університет (м. Бердянськ)

ЗВ'ЯЗОК МІЖ СОЦІАЛЬНИМ ІНТЕЛЕКТОМ І АКАДЕМІЧНОЮ УСПІШНІСТЮ УКРАЇНСЬКИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Переважає більшість українських здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами мають нижчий від середнього рівень, значно менша кількість – низький, середній і вищий від середнього рівні загального показника соціального інтелекту. Середній бал академічної успішності досліджуваних становить 7,8 балів. Зв'язок загального показника соціального інтелекту з академічною успішністю досліджуваних є статистично значущим, сильним і оберненим. Вищий рівень соціального інтелекту пов'язаний із нижчим рівнем академічної успішності, натомість нижчий рівень соціального інтелекту пов'язаний із вищим рівнем академічної успішності досліджуваних.

Ключові слова: соціальний інтелект, здатність, академічна успішність, здобувачі вищої освіти, особливі освітні потреби.

The overwhelming number of Ukrainian higher education applicants with special educational needs are below average, much less – low, average and above average level of the social intelligence general indicator. The average score of the academic success of the respondents is 7.8 points. The connection of the general indicator of social intelligence with